

ÍNDIX

Presentació	9
La conreria	11
Montalegre	13
La crida del desert.....	17
Mestre Bru	23
Guigó i la consolidació	33
Els costums	35
Entrada	43
El cartoixà	45
El claustre	49
La comunitat cartoixana.....	53
La cel·la	55
L'avemaria	61
L'església	65
La sala capitular.....	69
El refetor	73
Llibertat espiritual.....	75
Una cartoixa reformada?.....	77
Què és una reforma	85
La cultura de la subjectivitat.....	89
Condicions per a una reforma.....	93
El gran silenci	97
Retorn	103

PRESENTACIÓ

Aquest llibre neix de la gratitud.
Infinita gratitud al desert del gran silenci.
Immensurable agraïment pel tresor amagat de la cartoixa.
Etern i perdurable reconeixement a la Font amagada
en el secret d'aquest Desert Cartoixà. Ell va alimentar el
somni més bell de la nostra juvenesa. Ens va acompanyar
innombrables dies i nits amb la seva pregària silenciosa i
amagada a tot ull humà.

O BONITAS!

O BONDAT! O infinita Bondat que em vas trobar, abans que
et cerqués la meva ànima.

O BONDAT! Tu em cridares, fulgurares, resplendires, i vaig
aspirar el teu perfum. I sospiro per tu, O BONDAT!

Vaig tastar-te, i tinc fam i set de Tu. Em tocares, i vaig cremar
de desig per la teva Pau.

El 18 de febrer d'aquest 2015 la cartoixa de Montalegre ha celebrat el sisè centenari de la seva fundació. Aquest esdeveniment ha motivat el nostre regreïament.

Cartoixa de Montalegre, humil desert del gran silenci, estel lluminós amagat en un recer senzill i modest de la nostra terra. Tu ets el cim on hom arriba a “tenir aquell ull amb la mirada del qual l’Espòs és ferit d’amor, amor net i pur amb el qual es contempla Déu”, deia sant Bru, el teu fundador.

Desert del gran silenci “on es viu un oci profitós i el monjo es pacifica en una acció quieta. Aquí, com a premi de l’esforç, Déu dóna aquella pau que el món ignora i el goig de l’Esperit”.

Mereixerà, Catalunya, preservar un tresor així? Sabrem estimar veritablement el gran silenci? Sabrem ser mereixedors d'una joia, d'una riquesa, d'un bé etern i immarcescible?

Que el gran silenci de la cartoixa sigui una llum sense vespre. Un bé que no fretura de cap altre bé. Amor que sempre crema i mai no s'apaga.

O BONITAS!

Que t'estimi l'Amor! I perduri eternament enmig nostre
el Gran Silenci!

LA CONRERIA

Era el dia 1 de setembre de 1964. Una cinquantena de nois entre onze i dotze anys jugàvem, alegres i àgils com orenetes, al pati de la Conreria: Un celobert envoltat d'arcades pels quatre costats en forma de claustre. Jugàvem, alegres, tot esperant el toc de campana per anar a classe. Era el nostre primer dia de curs al seminari menor de Montalegre, la Conreria. Començava la nostra carrera sacerdotal.

Quan entràrem a classe, Mossèn Jordi Carbonell, el nostre superior, passà llista per ordre alfabètic. Tots els professors ho feren igualment moltes i moltes vegades durant l'any. Cinquanta anys després encara puc repetir de memòria aquella llista. Veig, un per un, el rostre de tots aquells companys.

Aquest seminari menor de la diòcesi de Barcelona se l'ha anomenat sempre senzillament amb el nom de seminari de la Conreria. D'on li ve aquest nom?

El 18 de febrer de 1415 l'orde cartoixà signà l'adquisició de l'ermita i terme de Montalegre. Amb els monjos vinguts de la cartoixa de Vallparadís (Terrassa) comença la vida de la cartoixa de Santa Maria de Montalegre. Els germans ocupen l'antic ermitatge i convent de dalt de la Serra, que per això rebrà el nom de Conreria, perquè els germans hi vivien acompanyats d'un pare cartoixà, dit "pare Conrer", el qual, juntament amb els germans, té cura dels conreus.

A finals del segle XVI, els germans deixen la casa de la Conreria i passen a viure al mateix monestir dels pares, al peu de la muntanya de Montalegre. El 20 de novembre de 1593, el bisbe Joan Dimas Loris deixa constituïda la casa de la Conreria com a seminari episcopal de Nostra Senyora de Montalegre. El seminari serà inaugurat el 13 de setembre de l'any 1598.

MONTALEGRE

Montalegre és una d'aquestes muntanyes que Maria, fa segles, escollí per a ser-hi venerada. Pels voltants del segle x aquest turó ja és anomenat *Mons Alacris*, és a dir: muntanya alegre, riallera. Més correntment, *Alacris* també significa àgil, lleuger, dispost, animat.

A partir del segle xv, quan amb la fundació de la cartoixa quedà assegurada la devoció a Maria, del lloc se'n diu *Mons Hilaris*, que vol dir alegre, i prou. I aquest és el nom que ha prevalgut fins avui. Amb el culte a la Verge, Mare de la veritable Alegria, en quedà determinat també el nom, evocador de la doble bellesa: la del paratge i la d'un dels títols de la Mare de Déu.

Si hom es pregunta de quina comarca és Montalegre, ha de concloure que, concretament, de cap. La raó és claríssima: damunt del mapa, la muntanya de Montalegre la veiem en la conjunció de tres comarques: el pla de Barcelona, el Vallès i el Maresme, la qual cosa ens diu que és una contrada de terres extremes.

El punt neuràlgic de Montalegre —avui el gran edifici de la Conreria— pertany simultàniament a dos municipis: Tiana i Sant Fost de Campsentelles, car es troba precisament damunt la línia divisòria que segueix la carena de la serralada prelitoral.

Partint del nom *Mont*, diríem que Montalegre comprèn el coll amb les altures que el dominen i res més, o sigui, la terra que hi ha entre el turó del Reig, d'una banda, i els turons de Fra Rafel i de l'Home, de l'altra. El vèrtex d'aquest darrer assenjala la delimitació del terme de Badalona. Pels badalonins Montalegre és la "seva muntanya". Badalona se la mira com a cosa pròpia. Malgrat la distància, sis quilòmetres de carretera costeruda,

en senten la crida més que no pas els de Tiana, que la tenen al damunt. En canvi, als badalonins els ve de cara i es pot dir que no en veuen d'altra.

Montalegre segueix essent-ho tant pel nom com en realitat. Aquesta alegria li ve de la bellesa. És una bellesa múltiple i fecunda. La situació elevada la fa ser pas natural i d'importància, fressat des de sempre pels homes, ja que consta que hi feia cap un camí romà que duia a Vic, i del qual encara se n'endevinen restes a la vessant assolellada.

A Montalegre tot és muntanya, tanmateix amable, sinuosa, sense espadats ni arestes. Els turons s'hi agermanen graciosament col·locats. El Turó de Fra Rafel hi senyoreja i ofereix el mirador més ambiciós.

Hom hi veu de tot. A migjorn, la blavor de la mar, sempre encisadora per qui la mira de la muntanya estant. Arreu, plans i serres, pobles, viles i ciutats, amb una visió ampla, variadíssima de colorit, d'un atractiu incansable. I més enllà, serres i serres, fins als cims de neu perenne.

Això, malgrat tot, no val encara el nom. El nom li ve de la vestimenta. És el bosc el que la caracteritza i en fa dir "mont alegre". Hi és ja assolellat, ja ombriu. I també hi ha bones obagues. És la verdor permanent de pins i alzines, amb la companyia amable del bruc i l'arboç i de l'eixerit galzeran, sempre tan lluent. La humil estepa creix arreu i hi aporta la claror enjogassada de la seva policromia. Tot això és el vestit de sempre, si bé no hi manquen els roures, que es revesteixen de coloraines abans de despullar-se a l'hivern. Les ginesteres, que es revesteixen de llum i de perfum en acostar-se el Corpus, encatifen els marges del bosc, fins a tocar les vinyes que s'enfilen de la banda del mar.

Guaitant des del cim de Montalegre, la mirada acaba posant-se en la meravellosa serralada de Montserrat, Palau de la patrona de Catalunya, on Maria, la Moreneta, hi és venerada com a causa de la nostra alegria.

Vaig estar set anys a la Conreria, en aquest bell paratge de Montalegre. Els set primers anys de la meua carrera sacerdotal. Una època d'or que mai no s'ha es-

borrat de la meua memòria. Com podia ser altrament a Montalegre? La cartoixa, sempre visible als nostres ulls, i ensems misteriosament invisible, inabastable, enigmàtica i incomprendible per alguns, ben aviat em captivà, sense saber, encara, per què. Però fou una atracció irresistible.

Un dia, d'amagat, vaig baixar de dret per dins el bosc, sense ser vist, i vaig trucar a la porta de la cartoixa.

—Vull ser cartoixà.

—No rebem ningú abans dels 21 anys. I abans encara ha de fer el servei militar —em digué el prior.

Jo només tenia 15 anys! ¿Com podria mantenir aquell foc que em devorava per dins, i em cremava al cor amb la passió d'un enamorat? El prior em portà a l'església. Obrí un immens antifonari i em feu traduir del llatí. No en vaig saber prou. Tot just estava a segon de llatí.

Vaig anar avançant amb el consol de la campana de la cartoixa que ritmava els dies i les nits. De vegades, a mitjanit, pujava al pis més alt del seminari per veure com, en plena foscor de la nit, s'encenia la pàl·lida llum del claustre mentre els monjos es dirigien a l'església per el llarg ofici de matines. Els dilluns a la tarda, dia de passeig pels cartoixans, de vegades passaven pel seminari. Apostat a una finestra determinada, els esperava per veure'ls passar gairebé a tocar, sense ser vist. I em semblava tocar la seva santedat, sentir l'olor de la seva pregària i gustar l'austeritat de la seva penitència i la seva pobresa, tot veient aquells hàbits sorgits i apedaçats. Per aquell jove seminarista, res no era tan fascinant, tan atractiu i cor-prenedor com aquest moment que els cartoixans passaven tan a prop meu, sense ser vist, però que jo podia tocar i abraçar secretament dins el meu cor. L'enamorament es va fer certesa. La certesa, convicció. La convicció, elecció. I l'elecció esdevingué realitat: el 28 de gener de 1982 entrava a la cartoixa de Montalegre.

LA CRIDA DEL DESERT

Dins la tradició cristiana, sant Antoni Abat (Egipte 250-356) representa el pare dels ermitans del desert. Sant Pacomi (Egipte, Tebaida 287-346), contemporani d'Antoni, representa el pare dels monjos cenobites. Tots dos, ben joves encara —Antoni tenia 19 anys— senten la radicalitat de l'Evangeli i ho deixen tot per seguir Crist.

La *Vita Antonii*, escrita per sant Atanasi (Alexandria 295-373), és més un mirall de monjos que una biografia. Però no és de cap manera una llegenda. Atanasi, patriarca d'Alexandria, va conèixer personalment aquest gegant del desert, forjat amb la dura ascesi i aspra solitud de l'erm.

Atanasi va ser íntim familiar dels monjos d'Egipte. En el tercer exili (356-362) dels cinc que va haver de sofrir per ordre de l'emperador, a causa de la seva oposició a l'arianisme, va sojornar sis anys entre els monjos del desert d'Egipte, durant els quals va escriure la Vida d'Antoni. Intenta presentar als monjos un exemple de vida perquè l'imitin. Antoni és l'home que busca Déu i s'esforça per arribar-hi. Com pot realitzar el seu ideal? Renunciant a tot el que pot ser un obstacle, i lluitant, amb l'ajuda de Crist, contra tot allò que pot ser-li un impediment.

Atanasi presenta Antoni com “l'amic de Déu” —els pagans l'anomenaven “home de Déu”—, un model acabat de perfecció per als monjos, i els indica un camí per arribar a ser com ell.

Amb la *Vita Antonii* els monjos posseeixen un programa, una teoria, una pràctica i un exemple. Antoni esdevé un mestre i un guia per a tots aquells que aspiren a la mateixa perfecció.

L'itinerari espiritual d'Antoni és un constant anar endavant en la recerca d'una més gran autenticitat, d'una

major fidelitat, una marxa seguida en el camí de la radicalitat.

Podem distingir quatre etapes en la Vida d'Antoni. En la primera treballa per viure, prega contínuament i llegeix les Escripures. Té una atenció constant en si mateix i els reclams i demandes constants del cos i del cor en l'ample camp de l'afectivitat:

El diable, enemic de tot bé i envejós —escriu Atanasi— no pogué suportar de veure un tal propòsit en un jove, i emprà també amb ell l'estratègia que sol usar. (...) En una paraula, va aixecar en la seva ment una gran polseguera de pensaments, amb el propòsit d'apartar-lo del recte camí que havia escollit.

Les armes d'Antoni són: mantenir la fermesa del seu propòsit i compromís. No abandonar mai la pregària. Dejunis severs. Una fe molt gran i mantenir constantment el pensament fix en Crist.

En la segona etapa, Antoni ha acabat el seu noviciat anacorètic, i es retira a més solitud. Viurà grans lluites interiors. Quan ja ha complert 35 anys, té una intensa experiència de Crist.

Ara ja pot començar la veritable experiència del desert. En aquesta tercera etapa es tanca durant 20 anys dins un fortí. No és vist mai per ningú. Al terme d'aquesta etapa té 55 anys. En surt “iniciat en els misteris i ple de l'Esperit de Déu”.

Llavors el desert es pobla de monjos i es funden nombroses colònies monàstiques. Antoni esdevé Pare de monjos. Entre els monjos corre aquesta dita: “Qui ha vist Antoni, ha vist Déu.”

L'ensenyament d'Antoni es resumeix en el següent:

—Viure com qui pot morir cada dia

—La puresa de cor venç i rep la revelació del Senyor

—Per vèncer les temptacions, tenir el pensament sempre en el Senyor

La vida d'Antoni donà els seus fruits. Atanasi escriu:

A les muntanyes, les cel·les dels monjos semblaven tendes plenes de cors divins: cantaven salms, es donaven a la lectura, al dejuni, a la pregària, exultaven per l'esperança dels béns futurs,

treballaven per poder fer almoïna, vivien en concòrdia i es mostraven una gran caritat.

El desert havia florit.

La quarta etapa d'Antoni la constitueixen les seves anades i vingudes. Durant la persecució de Maximià (vers el 300), Antoni i els seus deixebles decideixen anar a Alexandria per donar testimoni de la seva fe.

Ell pregava de ser màrtir —escriu Atanasi— i fins semblava entristit perquè no havia obtingut el martiri. El Senyor ens el reservava per a profit nostre i dels altres, perquè arribés a ser mestre de molts en la vida ascètica que havia après de les Escripures. Molts, només de veure la seva manera de fer, s'afanyaven a imitar-ne el gènere de vida.

Antoni retornà al desert una mica decebut.

Quan cessà la persecució, en la qual morí màrtir el benaurat bisbe Pere, Antoni partí i es retirà novament a la seva cel·la, on era màrtir cada dia als ulls de la seva consciència i lluitava els combats de la fe, i es donà més intensament i esforçadament a l'ascesi. (*Vita Antonii*, 47)

En total, Antoni farà vuit viatges a Alexandria, invitat pels bisbes, per refutar públicament els arrians:

Tot el poble es va alegrar que un home com ell condemnés l'heretgia que atacava el Crist; tota la ciutat en pes corregué a veure Antoni. Fins els pagans i aquells que anomenen sacerdots anaven a l'església i deien: "Deixeu-nos veure l'home de Déu!" Tothom l'anomenava així. (*VA*, 70)

En la solitud del desert, Antoni va ser forjat per la fe en Crist com el ferro a l'enclusa. Una fe com una roca viva, no en la saviesa de paraules, sinó en Déu a través de Jesucrist:

Nosaltres —diu Antoni als pagans que el visiten— que no hem après de lletres, creiem en Déu, i per les seves obres coneixem la seva Providència damunt totes les coses. Nosaltres recolzem sobre la fe en Crist. Nosaltres, ensenyant la fe en Crist desmantellem la vostra superstició. I tothom reconeix que el Crist és Déu i Fill de Déu. Vosaltres ni amb l'eloqüència no podeu impedir la doctrina del Crist. Nosaltres, en canvi, invocant el nom del Crist crucificat, posem en fuga tots els dimonis que vosaltres temeu com a déus. Arreu on es fa el senyal de la Creu, la màgia es torna impotent i la bruixeria queda ineficax. (*VA*, 78)

Un dia, Antoni, pregat insistentment per un oficial que baixés de la muntanya per instruir-lo sobre la salvació, li digué unes poques paraules i ja se'n tornava. L'oficial li pregava que es quedés, però ell va dir: “Els peixos, si s'estan gaire temps en terra eixuta, es moren. Igualment els monjos, si s'estan molt de temps entre vosaltres, es relaxen.” (VA, 85)

Atanasi anomena Antoni “un metge donat per Déu a l'Egipte”. No ho era tant pels miracles que li atribuïa, sinó per l'exemple de la seva vida, la qual arrossegà tants homes al desert per viure la radicalitat de la unió amb Crist.

Un dia que Antoni visitava, com de costum, els monjos de la muntanya exterior, la Providència l'informà de la seva mort. Aleshores digué als germans:

Aquesta és l'última vegada que us visito. Ha arribat finalment l'hora de la meva partença. Tinc ja a la vora de cent cinc anys. No afluïeu en els treballs, ni us relaxeu en l'ascesi. Viviu com qui cada dia mor. Vigileu bé a guardar l'ànima de pensaments impurs, emuleu els homes sants. Guardeu-vos purs vosaltres mateixos i conserveu la tradició dels vostres pares, sobretot la fe santa en Jesucrist, Senyor nostre, que heu après en les escriptures i que tantes vegades us he recordat.” (VA, 91)

Al moment de morir, diu als dos monjos que l'han assistit durant els darrers 15 anys:

Respireu sempre el Crist i tingueu fe en Ell. Enterreu vosaltres mateixos el meu cos, amagueu-lo sota terra, i guardeu bé aquesta paraula que us dic: fora de vosaltres dos, que ningú més no conegui el lloc. Jo, a la resurrecció dels morts, el recobraré incorruptible de mans del Salvador. Repartiu els meus vestits: al bisbe Atanasi, doneu-li la meva melota (saia) i el mantell que estirava a terra per dormir. Ell me l'havia donat nou, però ara és molt gastat. Ara, finalment, adéu-siau, fills meus. Antoni fa el seu traspàs, ja no és més entre vosaltres. (VA, 91)

El bisbe Atanasi, patriarca d'Alexandria, utilitzava el mantell d'Antoni en determinades actuacions: “Mirar-s'ho és contemplar Antoni, i posar-s'ho al damunt és portar amb joia els seus advertiments.” Acaba la *Vita Antonii* amb un retrat del seu admirat i estimat monjo, l'home de Déu,

“perquè els germans aprenguin com convé que sigui la vida dels monjos i quedin convençuts que el Senyor i Salvador nostre, Jesucrist, glorifica els qui el glorifiquen”.

Pacomi considerà Antoni com la forma perfecta de la vida anacorètica. I Serapió, bisbe de Tmuis, dirà: “Tant aviat Antoni deixà aquesta terra, totes les coses degeneraren i trontollaren, i la ira devastà l’Egipte.”

Una afirmació contundent, impressionant per l’abast que aquest bisbe li dóna. Certament, com diu Atanasi, “un cop mort Antoni tots eren com orfes de Pare” (VA, 88)

Mil anys després, dos mil anys, Antoni serà una llum per tots els monjos que sentiran la crida del desert.